

Quattuor sunt virtutum species scz prudentia ex
 hac memoria .intelligentia. prouidentia. digni/
 tas. Iusticia ex hac religio pietas gratia veritas
 Fortitudo. ex hac magnificentia. p̄sidentia. potē/
 tia. perseverantia. Temperantia ex hac .continentia obediē/
 tia. clementia z modestia. Prima predictarum virtutum ho/
 minem ad agnitionem perducit. Secunda dilectionem dei
 et proximi seruat. Tercia vincit aduersa mortemqz contem/
 nit. Quarta volūtatem reprimīt et temperat omnia. Prima
 intelligit. Secunda diligit. Tercia victoriam prestat. Quar/
 ta modum ponit in omnibz. Hec quattuor virtutes mores
 ornāt. merita prebent .dyabolū vincūt. celū aperiūt. Quod
 agit prudentia in precauendis insidijs hoc temperantia in
 subueniendo miseris. Quod agit fortitudo in tollerādis mo/
 lestijs. hoc agit iusticia in coherendis vicijs. Possū⁹ autē
 et aliter dicere qz quattuor sunt honestatū species: nam vir/
 tus et honestum licet noīa sint diuersa. res tamē z substan/
 tia prorsus est eadem. Et est honestum quod sua vi nos tra/
 hit z sua dignitate nos allicit. Virtus vero fm Senecam ē
 habitus animi in modū mature rationi cōsentaneus.

De prudentia

Quattuor sunt virtutes cardinales scz. prudentia .fortitu/
 do. temperantia et iusticia. Quattuor sunt que prudentia
 nos edocet scz. preterita recordari. disponere presentia futu/
 ra preuidere. z dubia suspendere. In quattuor fortitudo nos
 instruit scz. prosperos in superbiam nō erigū aduersos ad ima
 non detruđi. iniurie non sumere vindictam. z iocundā nō de/
 ducere vitam. In quattuor temperantia nos ammonet scz
 circūcidere superflua. restringere desideria. ab illicitis absti/
 nere. Et blandimenta reicere. In quattuor iusticia nos edo/
 cet scz honeste viuere. alterum non ledere. sobriū iudicium
 discurre. et vnicuiqz ius suum eribuere

De his que ex fide

et spe ex charitate pueniunt

A ij

¶ Quattuor sunt que ex fide proueniūt scz. vite rectitudo aīe pabulum. dei cultus. z paradisi premium ¶ Quattuor sūt que ex spe procedunt scz leticia cordis aīe sobrietas. releuatio laboris. et vite longinquitas ¶ Quattuor sunt que ex charitate proueniunt scz. reuerentia erga deum z pximū diligere. releuare oppressum et errantem corrigere

De his que pro

prie virtutes inducunt.

¶ Quattuor sunt que prudentiam inducunt scz. In sententijs siue scientijs studiū. in rebus experimentū. nocturna discretio. et prudentium imitatio ¶ Quattuor sunt que temperantiam inducunt scz egritudinis formido. acquirendi cupiditas. dei obsequium. et ypocrisie viciū ¶ Quattuor sūt que constantiam inducunt scz. timor pudicus. timor supplicij. spes laudis. ac spes compendij ¶ Quattuor sunt que prudentiam iusticiam et temperantiam gignunt scz. amor. odiū timor et compendium scz breuis vtilis et lenis sermo

¶ Quattuor sunt que perfectū hoīem reddunt scz. deū colere. pximū diligere. facere quod sibi vellet fieri z alteri nō inferre quod sibi nollit inferri

De his que ex vicijs

proueniunt

¶ Quattuor sunt que ex ira proueniunt scz mentis turbatio. sui ignorantia. indecens factio. z iniqua sententia.

¶ Quattuor sunt que ex superbia scz. ingratitude seruicij oppressio proximi. lingue detractio. et rixe promotio.

¶ Quattuor sunt que ex inuidia pcedunt scz dolor inuidi inuidiosi exicij. dissensio populi. z euersio urbium

¶ Quattuor sunt que ex auaricia procedūt scz. rapina per iuria fraudes z homicidia ¶ Quattuor sunt que ex luxuria proueniunt scz corporis et anime pollutio. sensū debilitas diminutio patrimonij. z acceleratio senij. ¶ Quattuor sunt que ex vicio gula emergunt scz corporis egritudo vel virium. opum cōsumptio. delectatio nimia. et mors priuatura.

3
Quattuor sunt que ex accidia procedunt scz. vita tristis
calamitas contemptus et egestas.

De his que vitia

generant et minuunt

Quattuor sunt que hominē in superbiam puehūt scz cen-
sus potentia dignitas et parentela Quattuor sunt que su-
perbiā minuūt. s. pauperes. oppressio. senūz egritudo.

Quattuor sunt q̄ irā pariūt. s. derisio. cōtumelia ingrati-
do et iniusticia Quattuor q̄ irā minuūt. s. dulce colloquiū
vindicta. satisfactio. et penuria Quattuor sunt q̄ auariciā
inducūt. s. penurie formido. senectutis oppressio. alieni inui-
dia. z filiorū copia Quattuor sūt q̄ auariciā minuūt. s. diui-
tiarum copia. salubris inuentus. cū largis cōuersatio. z pro-
lis defectus Quattuor sunt q̄ luxuriā alliciūt. s. vitia gran-

dia. delicata cibaria. mulierū familiaritas. et suauitas ocio-
sitas Quattuor sunt que luxuriā minuūt. s. aque vsus z ci-
borum frigiditas mulierū seucia sanguinis minutio. z labo-
ris assiduitas Quattuor sunt q̄ vicium gule inducunt scz

assuetudo taberne imitatio gulosozū. redditū copia et quies
cōtinua Quattuor sunt que gule viciū minuūt. s. lucri an-
xietas. famis inuasio. fatigatio corporis. z penurie afflictio.

Quattuor sunt que inuidiam pariunt scz honoris cupido
lucri desiderium. alterius felicitas. z cum vicino odium.

Quattuor sunt que inuidiam euellunt scz. ab homine po-
tentie priuatio. penurie euentus. sensuum elisio. et virtutum
defectus Quattuor sunt que accidiam producunt scz. lo-
ca obscura. quies solitaria. rumor displicibilis z cogitatio de-
bilis Quattuor sunt que accidiam minuunt scz conuersa-
ri cum dilectis. assuescere cum gaudentibus. insistere conui-
uijs. z interesse dulcibus melodijs.

De his que rite diuer

sis hominibus conueniunt et primo de
his que conueniunt cuilibet p̄sidenti

A iij

Quattuor sunt que rite cuiq; regnanti conueniunt scz. paterno regimine subditos regere. meritis amicos acquirere. placabilem vel affabilem se prebere qui/ buscuq; orantibus cum clementia iusticiam ministrare de linquentibus Quattuor sunt que ab aduocato seruari con/ gruunt scz. aduersariū pacienter audire. audita peruiigili men/ te discutere. discussis congruentem exhibere responsionem. obiecta pro parte sua allegando concludere

Delitigante

Quattuor sunt que per litigantem seruare cōgruūt scz. in proponendo humilitas. in respondendo suauitas. in litigan/ curialitas. in exponendo largitas. Quattuor sunt que per tabellionem seruari cōgruūt scz. in officio assiduitas. in scri/ bendo velocitas. in mercede curialitas. in norando veraci/ tas Quattuor sunt q̄ p̄ rectorē loci seruari expediūt scz. pa/ cis obseruatio. victualiu pcuratio. cōdecēs platio ⁊ iusticie exhibitio Quattuor sunt que p̄ rectorē familie obseruari cōueniūt. sub timore congruo familiā retinere. alimēta iuxta redditus exhibere. mores quoscūq; iustos docere. ⁊ in do/ mo hilarem se tpaliter se exhibere Quattuor sūt que militi p̄gruūt. s. sensus. pbitas. census et largitas Quattuor sūt que pueniūt p̄cipue domicello scz. in seruiendo curiositas. in agendis velocitas. in datus affabilitas. in gestis hilaritas

Quattuor sunt q̄ dñe p̄cipue cōgruūt scz. in facie mēbrisq; formositas in corpe castitas. in gestib; honestas. ⁊ in domo curiositas Quattuor sūt q̄ domicello maxie cōgruūt. s. do/ mine sue curā habere. secreta nō pandere. pudiciā pseruare et dom⁹ negocia fideliter pcurare Quattuor sunt q̄ medi/ co cōgruūt scz. morbi causam diligēter inquirere sepi⁹ egro/ tantē visitare. medicinas put cōgruūt exhibere ⁊ egrū instan/ tius pfortare Quattuor sūt q̄ per egrū p̄cipue seruari expe/ diūt. s. vt medico siue medenti obediat. in necessarijs largit̄ expendat vt fidem medico adhibeat et nō se cōforter nō mo/ rando in ocio ⁊ q̄nto ipse eger medicū sollicitate exploret sup/ plicando Quattuor sunt q̄ potissime p̄ciato pueniunt scz.

in ministerijs assiduitas. in gestibus honestas. in regimine curiositas. in correctione benignitas Quattuor sunt que subiecto religioso conueniunt. scilicet. ut monasterio solite immineat. obedientiam prelo prestet. oia deuinet. et orationibus uacet Quattuor sunt que scolari maxime congruunt scilicet. doctore reuerentiam exhibere. attentionem sedulam in scolis habere audita sepius repetere et retinere. et in dubijs attente prudentiores consulere Quattuor sunt que doctore optime congruunt scilicet. dicenda preuidere. cui dicat inspiciere. quantum dicat animaduertere. et dicta ordinate proferre. Quattuor sunt que precipue conueniunt cuilibet auditori scilicet. dicentes audire. patienter audita discurrere sapienter. et sapida alijs tradere. et insipida confestim obliuisci Quattuor sunt que maxime prudenti conueniunt scilicet. iusticiam colere. bonos at tollere oppressos releuare. et errantes corrigere

Quattuor sunt que maxime prudentis famam elidunt scilicet. enormia scienter fari et committere iusticiam negare meritis alios indecedenter despicere et passim credere referentibus

De consulentibus

Quattuor sunt que cuilibet consulenti expediunt scilicet. dicta partium audire. actus solenniter discutere. salarii a partibus equaliter et congrue exigere. et consultari legali legaliter consilium impendere Quattuor sunt que concinatori precipue congruunt scilicet. placita suauiter populo et dulciter pandere. dictis dicenda seriatim annectere. idem non sepius dicendo repetere et uti breuitate Quattuor sunt que potissime mercatoribus conueniunt scilicet. ut in contrahendo sit discretus. in vendendo curiosus in mercibus legalis et contrahentibus sit affabilis

Quattuor sunt que adulescenti congruunt scilicet. audire patienter respondere. prudenter neminem ledere. et cuilibet seruire libenter

Quattuor sunt que ductori genere plurimum expediunt. scilicet. census magnus ad expendendum multitudo gentium victualium amorumque copia et conditionum aduersariorum noticia Quattuor sunt que gerentibus guerram maxime considerari congruunt scilicet. quis est qui guerram gerit contra quem

A iij

gerit causam propter quā gerit et quis effectus guerre que geritur Quattuor mala precipua procedunt ex guerra scz rez et bonorum consumptio. et destructio personarum p̄clitatio prolis nasciture impedimentum. et error mulierum.

Quattuor sūt que maxime expediunt duci siue magistro militum scz generis nobilitas patrie dilectio cordis securitas et in bello discretio. Quattuor sunt que precipue conueniunt pacis cultori vel saluatori scz non inuadere habere patētiā federā colere et cūctis iustis cōstanciā iusticiā exhibere Quattuor sunt que subiectis potissime congruunt scz. in licitis rectori parere. ciuitati recte consulere bonos niti et attollere et malos conari opprimere. Quattuor sunt que tyranno subiectis omnino expediunt scz. proceres et milites honorare. neminem offendere. sobrie loqui. et sollicite demorari Quattuor sunt que inter cetera a petitore siue petenti considerari expediunt scz quis est a quo petitur. quid petitur causam quare petitur quis petitur quis effectus sequitur si fiat quod petitum est vel negatur Quattuor sunt que petitus in petente maxime considerare habet scz. quis est qui petit. quid est quod petit. quare petit et effectum negare vel conesse petitionis.

De diuersitate hominū

Quattuor sunt hominū genera facilliter beneficia obliuiscencia scz puer cum adoleuerit humilis cum sublimatus fuerit superbus superbia innodatus in carceratus a carcere liberatus.

Quattuor sunt genera hominū alijs rite ex merito preminentium scz reges in subiectos parentes in liberos mariti in vxoribus. et magistri in scolariibus. Quattuor sunt genera hominū alijs iniuste presidentium scz. pecuniosi fallaces superbi et audaces

Quattuor sunt genera hominū plusq̄ lucrentur asserentiū scz. rector ex regimine cultor agrozū ex semie mercator auarus ex mercimonia sacerdos ex officio Quattuor sūt genera b̄cūm deo et mūdo displicentiū. s. pauper elat⁹ diues ferens

mendacia. senex luxuriosus et seminans inter fratres discor/
dias Quattuor sūt genera hoīm summa egentium prou/
dentia scz sacerdos in penitencia iudex in sententia. medicus
in egrotō. diues in thesauro Quattuor sunt opera elemo/
synaria scz erogare pauperibus. vindictam dimittere ledent/
tibus. correctionem qd bibere peccantibus errantem reuo/
care ab erroribus Quattuor sunt genera hominū in penur/
riam delabentium scz prodigus. gulosus. piger. ⁊ rixosus

Quattuor sunt genera hoīm diuitias acquirentiū scz falla/
ces auari discreti et curiosi. Quattuor sunt genera hoīm p/
tinaciter obstinatoꝝ scz tyrannus in retentione dominiū be/
reticus in prauitate fidei assuet⁹ verbis in pperij ⁊ possessoz
alienerei Quattuor sunt genera amicoꝝ precipuoꝝ vel pā/
cipalium scz. amici fortune. amici mens. amici fidei et amici
seruicij. Primi fortuna recedente profugiunt. Secundi mens
cessante euanescent. tercij perdurant perpetuo vltimi perdu/
rant seruicio durante. Quattuor sunt genera hoīm princi/
patum acquirentiū scz. pecuniosi audaces curiosi ⁊ sagaces

Quattuor sunt genera hoīm faciliter amicitias acquiren/
tium scz largi potentes mites et affabiles. Quattuor sunt
genera quibus inuitis confertur beneficium scz debitor cū
vltro liberatur debito. puer cui verberatur delicto letargus
cum excitatur a somno freneticus cū paralicatur membro

Quattuor sunt genera hominū amicos immerito perden/
tiū scz diues oppressus penuria. potens priuatus potentia.
senex grauatus senio. et fortunatus pressus infortunio hos
etiam iuuenes despiciunt Quattuor sunt que rite cōgruūt
ieiunanti scz manducare cū modestia. deuotare vicia. remuni/
sci celestium. ⁊ erogare pauperibus. Quattuor sunt gene/
ra hoīm diuersimode felicium. felix quidē cū seruicio efficaci/
ter incumbit. felix qui rerum causas patenter intelligit. felix
qui mundi munerā deuotare potuit. felix quem alterius peri/
cula cautū fecerunt Quattuor sunt genera hoīm quadri/
narie infeliciū scz infelix qui enormi peccato succumbit. infel/
lix qui dum benefacere potuit desinit. infelix qui doceri po/
tuit et doceri spreuit. infelix q̄ docere nouit ⁊ facere neglexit.

De his que impel-

lunt hominem ad regimen

Quattuor sunt que ad regimen vnūquemq; impellūt scz honor compendium vindicta et seruiciū .ho-
nor vt acquiratur. compendiū vt extorqueatur. vin-
dicta vt sumatur. seruiciū vt conferatur beneficium

Quattuor sunt que homini dolorosissima existunt scilicet
fitorum interemptio. possessionum perditio. inimicorum ex-
altatio. et amicorum oppressio Quattuor sunt que ad delictū
hominem impellunt scz. lucrū. timor. spes et amor Quattu-

or sunt homini omnino necessaria scz ignis. ferrum. aqua et
tabernaculum Quattuor sunt que ex singulis elementis vi-
uunt scz allec ex aqua. salmendra ex igne. talpa ex terra. gal-
meno ex aere Quattuor sunt que plus alijs cōferūt q̄ sibi

scz. aues cū nidificāt. apes cū mellificant. boues cum arant
et oues producēdo vellera Quattuor sunt aialia plus hoī

preferentia scz. sues. boues. galline et anseres Quattuor sūt
quoz defectus plurimū obest scz victualū inopia sensus in-

digentia. sensus penuria et amicorum carentia Quattuor sūt
quoz copia frequenter afficit scz. mulierū habūdātia. ciboz

affluentia. verboz copia. et maloz adberentia. Quattuor
sunt que homini graua existūt scz seruire et nō gratificari. ro-

gare et non exaudiri. benefacere et nō premiari. expectare et
non veniri Quattuor sunt que homini durissima sunt scz

iacere in egritudine. in summa paupertate degere. impruden-

ti subiacere domino. et in carcere cōmorari

De his que homi-

ni grata existunt.

Quattuor sūt que homini gratiora persistunt scz pri-
dentibus letari nitidis. filijs habūdare diuitijs. ex-

ecclesiam dignitatem assequi et inimicorum vindictā nan-

cisci Quattuor sunt que ante rei factum expediunt scz. exa-
minatio principij. discussio mediij. premissio finis. et cōsiliū
sapientis Quattuor sunt que post factum nibil profunt scz

6
sensus penitentia examinatio et tristitia. **Quattuor** sunt
que homini leuia sunt et digna laudibus scz verbis quęcunq;
honorare. veritate frui. neminē offendere: z cū bonis ambu-
lare **Quattuor** sūt que infelicitatē sepe afferūt scz. filiorum
multitudo. diuitiarū affluentia. violent⁹ dominatus z lesa
p̄sc a **Quattuor** sunt q̄ laudabilē rei affectū oñdunt scz con-
siliū petitiō: proprio sudore nutriri. tribulatis com pati. et ele-
mosynas elargiri **Quattuor** sunt que subito hoi aufert et
nunq̄ restitui possunt. s. cum fama alicui⁹ falsa relatōe deni-
gratur. virginitas cū assensu perdit. aia cū a corpore separatur
per mortē. z membrū cū abscondit **Quattuor** sunt que nun-
q̄ hoi auferri possunt. s. scientie thesaurus. animi voluntas.
corpis contactus. z gustus sapidus **Quattuor** sunt q̄ con-
ferri possunt z conferenti non desunt scz. sciētia cū docet flā-
ma cū impendit. resurrectio corporalis z curialitas verbalis.

Quattuor sunt q̄ oī negotio discutiēda necessaria existūt
scz quid oporteat fm necessitatē quid si liceat fm equitatem
quid deceat fm honestatē. et quid expediat fm vtilitatem

Quattuor sunt que collegam respuunt scz dominatus in
vrbe. amplexus coniugis. questus acquisitio. et in scutella si-
ue in scissorio famelicus **Quattuor** sunt que soci um cupi-
unt scz. in discrimine versans in supplicio afflictus. in itinere
means z in dignitate peditus **Quattuor** sunt que cōueni-
unt plurimū puerili erati. Nam irascūtur repente. reconcilia-
tur sermonibus. obliuiscūtur facile. z celebrant̄ coequalibus

Quattuor sunt que adolescentes faciunt scz abutuntur
patrimonio. castigari spernunt. inuoluūtur vicijis. z lucra ne-
gligunt **Quattuor** sunt que iuvenes peragunt scz. querunt
diuitias delectantur honoribus. querunt amicitias. et ab-
stinent se a turpibus. **Quattuor** sunt que maxime senes
peragunt scz salubriter cōsulunt petentibus. gelide vel tepi-
de tribuunt parentibus. preterita referūt laudibus et presen-
tia opprimunt affatibus **Quattuor** incomoda senes prin-
cipaliter assequuntur scz. sensuum elisio. seua tenacitas. viri-
um oppressio. et vana timiditas. **Quattuor** sunt que

ledunt vel nil cōferūt scz. luxuria sterilis. ridens tristitia. colli-
 gat⁹ in vanis et mordēs inuidiā Quattuor sūt q̄ cōiter in-
 sunt hoibz scz. displiciti afflictio. habēdi cupiditas. sensus p-
 pū crudelitas et habit⁹ paralitas in duello Quattuor sūt
 que senioribz pprie pgruūt scz p̄ba promere fructifera cōsilia
 p̄bere salubria. p̄cordiā pcurare discordibz doctrinā largiri
 simplicibz Quattuor sūt q̄ iunioribz potissime pgruūt scz
 senior p̄ba menti recōdere. ip̄is fideliter parere. sobrie dicen-
 da p̄dere z obsequiū p̄stare merētibz Quattuor sūt que
 ducibz belli expediūt. s. hostiū acies discutere. p̄rogatiuā bel-
 li grādīs p̄eligere. in bello suas alacriter exhortari. z hostes
 expugnare viriliter Quattuor sūt q̄ cōiter hoibz insaciabi-
 lia existūt. s. acq̄rendi volūtas. oculi intuitus. sciētie cupidi-
 tas. z auriū placid⁹ audit⁹ Quattuor sūt mūdi opera val-
 de abusua scz xp̄ianus contentiosus. pauper superbus. se-
 nex sine religione. z femina absqz pudore. Quattuor sunt
 valde in seculo abusua. s. dñs sine veritate. plebs sine disci-
 plina. popul⁹ sine lege. z adolescēs sine obediētia Quat-
 tuor sūt q̄ terrā p̄cutiūt. s. seru⁹ cū regnauerit. stult⁹ cū satu-
 rat⁹ fuerit. mulier odiosa cū nupserit. z ancilla cū dñe heres
 extiterit Quattuor sūt q̄ hoibz sūme graua existūt. s. cū fa-
 milia demente vinere. iniq̄s filijs habūdare. solitū lucrū per-
 dere. z solitū dominari subsistere Quattuor sūt q̄ forinse-
 co principaliter expediūt. s. paciētia in auditu. indisciplinabi-
 litū. affabilitas in verboz relatu. honorē z pgruūt deferre cui
 libet. amicitiam cuiuscunqz nācisci.

De scientijs utilioribus

Qattuor sunt scientie pre ceteris addiscende scz. theo-
 logia. leges. physica et decreta. prima ē aie pabulū. z
 pontificat⁹ viaticū. secūda defect⁹ vni⁹. tertia p̄tra
 morbos subsidiū ingenij remediū z amicoz p̄sidiū. quarta
 sublimatio humiliū z dignitatis seu honoris initium.
 Quattuor sunt artes hoies in assidua penuria z miseria
 nutrientes. s. grāmatica. dyalectica. arismetrica z geometria
 Prima artū ē principiū se census claudit hostiū. Secūda

verum a falso instruit siue discernit sed in persona est ridicu-
lum. **Tercia** docet numerū sed nummorum nescit computum
Quarta mensurā terre variare sed nummis priuata exultat
¶ Quattuor sunt que inducūt hoies ad scias scz. amor ina-
nis glorie. legendi delectatio. acquirendi cupiditas. 7 diui-
na inspiratio **¶ Quattuor** sunt precipua dona fati siue fortu-
ne scz. vxor prudens. lingue facundia. naturalis sensus. 7 mū-
dana gratia **¶ Quattuor** sunt q̄ doctore ad bene legendum
alliciūt scz. multitudo scolariū intelligētū. salarij stipendium
scientie acquisitio. 7 honoris ꝑsecutio **¶ Quattuor** sunt que
ꝑcipue in ore sapientis discōueniunt scz. enormia sublimare
laudibz. decētia supprimere affatibz. super ignorū sciēter cō-
tra dicere. et impertinēs cū vicio decertare. **¶ Quattuor** sūt
que homis sensum pemūt scz. mulierū dilectio. crudelis 7 su-
bita aduersitas. timoris oppressio. 7 nimia ꝑsperitas.
¶ Quattuor sunt maneries hoim q̄ in diuitijs dñari neque-
unt scz. rixosus. imprudēs. tyrann⁹ iniuste obrinēs. 7 effrene
ne diffundens grām **¶ Quattuor** sūt q̄ sensum acūt scz. lu-
crandi desiderū. nocturna discussio. cōferre cū prudētibus.
muneris oblatio v̄ temperatus victus **¶ Quattuor** sūt que
nos in delictis nutriūt scz. dilecti delectatio. cōuersatio ꝑc-
cātū. reatus impunitas. 7 gule indulgentia vel cōmissi com-
pendiū **¶ Quattuor** sunt q̄ ꝑcipue verecūdiā inducūt scz. ac-
cessio penarie. illatio iniurie. aliū deꝑcari. 7 a turba deꝑelli.
¶ Quattuor sūt q̄ verecūdiā ꝑpellūt scz. paucitas sensus. di-
nitiaz. cumulus. eminent sciā. expellens potētia v̄ nitida cō-
sciētia **¶ Quattuor** sūt q̄ pater circa filiū ꝑcurare debet scz. ip-
sum moribz instruere. artibz edocere. sub iugo retinere. 7 cō-
petenter alere **¶ Quattuor** sunt q̄ filiū tenet facere suo pa-
tri scz. illū reueren. eidē totaliter obedire. illū in nullo cōtrista-
ri. 7 senem optime ꝑcurare **¶ Quattuor** sunt q̄ hois fortune
ꝑsunt scz. in acquiredo curiositas. in cōseruādo parcitas. in
sticia potiri. et in offensis abstinētia **¶ Quattuor** sunt q̄ quili-
bet cōsiderare debet in vxore accipiēda scz. pulchritudo. no-
bilitas. pulchri mores 7 diuitie **¶ Quattuor** sunt in quibus
homines potissime delectant scz. in voce iocūda 7 suau. ve

B i

nusta facie. cibis et potibus exquisitis. et locis amenis
¶ Quattuor sunt que nobis bona subito auferunt scz. incendium.
tyranus. diluuium. et grando ¶ Quattuor sunt progratine dotes
hois. scz. corporis pulchritudo. animi scia. fama laudabilis. et fa-
cundia ¶ Quattuor sunt que ante ipsam hoiem occidunt. scz. yxor for-
mosa. tristis famulus imoderatus cibus et potus. et aer cor-
ruptus ¶ Quattuor sunt que vitam producant. scz. sobrie viuere. cum
dilectis habitare. motus corporis. exercitio moderati. et locus
amenuis et purus ¶ Quattuor sunt que abscondi nequeunt. scz. tur-
fis. amor. ignis. ira immoderata. siue dolor ¶ Quattuor sunt
que ex lingua discreta procedunt. scz. amoris inductio. viri pro-
num. viuendi instructio. et salutis premium ¶ Quattuor sunt
que ex lingua praua pueniunt. scz. zizanie semine. fame detractio. ne-
quam interpretatio. et malorum instructio ¶ Quattuor sunt que
visum delectant. scz. venusta facies. colorum varietas. ornatu ex-
terior. et aeris serenitas ¶ Quattuor sunt que auditum delectant. scz.
vox suauis. ornata locutio. rumor placidus. et honesta predicatio
¶ Quattuor sunt que gustum delectant scz. sapor dulcis. aer
bonus. coctio referta et stomachus exoneratus ¶ Quattuor
sunt inter cetera reprobandi crimina. scz. primum sine causa odire. litem
guam alijs detrabere. aliena iniuste tollere et iniuriam alteri irro-
gare ¶ Quattuor sunt inter cetera enormia scz. ciuitatis deso-
latio. maris et femine feda coniunctio. homicidium perpetratio
et focum detractio ¶ Quattuor sunt que periculosa persistunt scz.
sub tyranno viuere. ventis se committere. in acie debellare et cum
furioso conuersari ¶ Quattuor sunt que homini difficillima
existunt scz. aliena possidere et ea restituere. contumelias audi-
re. et tacere iniusticiam irrogari et hoc debere pati. desiderabi-
lia tractari et non frui ¶ Quattuor sunt in mundo precipue mi-
rabilia scz. solem diei spacio mundum girare. aquam terram funda-
re. tot facies hominum dissimiles sub eadem effigie cernere. et tot
vita dissidentes et eandem finem petere ¶ Quattuor sunt que ad
guerram hoiem inducunt scz. thesauri habundantia. ambitio do-
minandi. vindicte desiderium. et res coniunctio. ¶ Quattuor
sunt que guerram auertunt scz. vindicte consuptio. defectus
victualium. pecunia penurie. et guerrandi tedium ¶ Quattuor

2
oz sunt que homines vt plurimū cupiūt nec habere queunt
scz. sufficientia pecunie. scientie perfectio. quies cōtinua. et p
benne gaudium ¶ Quattuor sunt excellentes z repentine le
ricie scz. de carceribz egridi. sponse copulari. miles fieri. z dig
nitate ingredi ¶ Quattuor sunt opera stupenda scz. q. tyr
annus odiosus populū ingentē suspenderet. q. in belli con
flictu minimus numerus obtineat. q. pauperes auferāt diui
tias diuitibz. z q. multitudo gentū inuigilet fraudibz

¶ Quattuor sunt circa que quasi omnes insistūt scz. in que
stu pecunie. in potestatis ascensu. in familie regimie. z in ma
lorū accusatōne ¶ Quattuor sunt in quibz hoies maxie in
curam afflictionū detrudunt scz. vt diu viuant. vt penuriant
eulent. vt fugiant dedecus. et vt plem habeant ¶ Quattu
or sunt que vt plurimū deuitari expediunt scz. nō passim cre
dere cuiuslibet. nec frustra fatigari quibuslibet. nō dolore sepi
us preteritis. nec optare qd̄ nequit haberi ¶ Quattuor sunt
que valde sanitati officiant scz. superflua mulierū. cōmixtio
nimia cibi ac potus assumptio. nimū frigus. z nimietas la
boris ¶ Quattuor sunt difficilis cognitōis hoī scz. auū vo
latus per aera. nauium processus per equora. via colubri p
nemoza. z via pueri in sua adolescentia ¶ Quattuor sūt que
nullo modo ab homine deuitari possunt scz. aduentus sene
ctutis. mortis accessus. familiaris elisio. et displicibilem in
uasio ¶ Quattuor sunt que suo cultori male retribuunt scz.
ouum cum in peram recluditur. ignis cum in sinu reconditur
serpens cum in gremio gubernatur. et nequam cum benefi
cio eleuatur ¶ Quattuor sunt que seruendo inimiciam pa
riūt scz. amico pecuniam mutuare et eam repetere. pro eo si
dem iubere. z solutum requirere. annuatim largiri et desiste
re. seruire alicui et ab eo similit̄ seruiciū nō posse percipe
re ¶ Quattuor sunt que plura reperiuntur q̄ obtinentur scz.
inimici peccata auni etatis et debita ¶ Quattuor sunt q̄ mi
nus reperiunt q̄ obtinent scz. amicosz numerus. bonitas po
tencia et sensualitas ¶ Quattuor sunt infaciabilia scz. ignis.
terra. infernus. z vulua ¶ Quattuor sūt q̄ hoīem de ppria se
de depellant scz. sumus. stillicidiū. fetor et femine litigium

B 9

¶ Quattuor sunt que maxie hoïem attrahūt ad ciuitatis ha-
bitaculū scz. iusticie cōseruatio. ciuiū bonitas. questus adue-
niens z victualū copia **¶** Quattuor sūt q̄ hoïem ad ppriam
reducūt patriā scz. vxoris dilectio. dom⁹ amenitas. defect⁹
sodalū. z tps̄ aduersitas. **¶** Quattuor sūt q̄ hoīs p̄ditōem
oñdūt scz. sermonis platio. corpis habit⁹. animi p̄motio. et
gestorū exterior⁹ effectus **¶** Quattuor sūt que virū prudētez
esse imminēt scz. discret⁹ sermo. honesta p̄uersatio. cōsecutō
scie z moderatio sui ipsius **¶** Quattuor sunt q̄ maxime hoīs
vicia tegūt scz. in expedēdo largitas. iudicis affabilitas. i ge-
stis honestas. z in actib⁹ calliditas **¶** Quattuor sūt q̄ verita-
te aperit scz. rei aspectus. substantie tact⁹. audit⁹ viridici. et
tempratio gust⁹ **¶** Quattuor sūt q̄ viciū curiale efficiūt scz.
diuitiaz copia. honoris ambitio. sensus integritas. z serui-
cū receptio vel amoris modus **¶** Quattuor sūt q̄ hoïem ma-
xime incurialē reddūt scz. nimia paupertas. auaricia pecunie. z
inuidia **¶** Quattuor sūt q̄ munera efficiūt scz. auariciā suffo-
cant. vincūt inimicos. faciūt amicos. z dantes nobilitant
¶ Quattuor sunt vicia q̄ p̄tutes simulāt scz. astutia simulat
prudētiā. obstinatio simulat cōstātiā. auaricia simulat cōti-
nētiā. z crudelitas simulat iusticiā. **¶** Quattuor sunt q̄ pre-
cipue p̄ueniūt dñanti scz. virtuosos attollere. maleficos op-
primere. virtutes colere z releuare oppressos. **¶** Quattuor
sunt bona q̄ maxie ex pace p̄ueniūt scz. ciuitatis augmētum.
vbertas victualū. diuitiaz acquisitio. z leticia ciuiū. Et his
cōtraria quattuor ex guerra p̄deūt **¶** Quattuor sūt q̄ maxie
diuitie peragūt scz. fidē acquirāt. gentes augmētāt. infimū ex-
tollūt. z inimicū opprimūt **¶** Quattuor sunt mala p̄cipua q̄
ex penuria p̄deūt scz. secleris imitatio. p̄sone cōtēpt⁹. corpo-
ris afflictio. z familie interit⁹ siue perditio. **¶** Quattuor sūt
que p̄cipue amiciciā generāt scz. beneficiū. familiaritas. simi-
licudo. z faciūdia. siue affabilitas. **¶** Quattuor sunt q̄ maxie
odiū pariunt scz. turpiloquiū. offensio. auaricia. z derisio.
¶ Quattuor sunt que ad dignitatē quemq̄z prouehūt scz. cē-
sus. scientia. vis. z astutia **¶** Quattuor sunt q̄ cecant oculos
iudicis scz. amor. odium. lucrum. z timor **¶** Quattuor sunt

que subuertunt animi rationē scz. amor inordinatus. ebrie-
tas vini. auaricia. et odium ¶ Quattuor sunt q̄ diuitias af-
ferūt scz. fundus siue possessiones. scientia. negociatio. z ca-
sus siue fortuna. ¶ Quattuor sunt q̄ diuitias acquisitas de-
struūt scz. guerra. gulositas. ludus. z luxuria ¶ Quattuor sūt
que ciuitatē summe defendūt scz. pax. sciētia. amor: z iusticia
¶ Quattuor sunt q̄ urbē citissime destruūt scz. guerra inui-
dia. defectus victualiu. z iusticie exiliū ¶ Quattuor sūt ope-
ra maxime laudāda scz. pacis inductio. iusticie observatio.
releuare oppressum. z egenū sustentare ¶ Quattuor sunt in
quibus nobiles quondā p̄cipue delectabant scz. ire venatū.
delectari honoribz. seruire quibuslibet. insudare laudibus.
¶ Quattuor sūt in quibz nobiles maxie nūc insistūt scz. inua-
dere aliena. dominari affinibz. inuigilare questibz. z largira-
re in spernere ¶ Quattuor sunt q̄ scolare potissime ad scientie
apicem p̄ducūt scz. aure vigili audita percipe. p̄cepit a solerti
studio discutere. discussa memoziatiue mente recondere. re-
condita cuiuslibet dicēdo doctrinaliter diffundere ¶ Quat-
tuor sūt q̄ faciūt nobilē esse ciuitatē scz. antiqua p̄structio. ci-
uium mobilitas. campestres vi ctorie. z cōseruatio federum
¶ Quattuor sunt que rem rite pficiūt scz. artis doctrina. pru-
dentiū imitatio. vsus obseruātia. z decora prolatio ¶ Quat-
tuor sunt liquores p̄ ceteris necessarij z vtiliores scz. aqua vi-
num. mel. et oleū. ¶ Quattuor sūt que absqz assiduo vsu ab
aliquo sciri nō possūt scz. fari grāmatice. ornate scribere. rite
rationari. et metricos versus componere. ¶ Quattuor sunt
que rite penitentibz sunt sūme necessaria scz. oris cōfessio. cor-
dis cōtritiō. operis satisfactio. et boni cōtinuatio. siue perse-
uerātia in bono ¶ Quattuor sunt que mutationē sepe recipi-
unt scz. voluntas in muliere. ventus in vere. fors in p̄speris.
et turbatio in aduersis ¶ Quattuor sunt q̄ hoī prelato cōue-
niūt siue expediunt scz. lapsorum statū cōspicere. in meli⁹ spe-
rare dari stipendia modica pagere. et viriliter niti ad lucra.
¶ Quattuor sunt verba a quolibet p̄cipue notanda q̄ scz lar-
gitas nō durat sensus nō semper securat. curialitas nō nūqz
fallit et mēsurā nil obmittit ¶ Quattuor sunt que in pro dito

B ij

re semper reperies scz. mel in ore dulcissim⁹. sel in opere mor-
tiferū. sub risu blandissimus in vultu. ⁊ sagacissim⁹ in actu.
¶ Quattuor sunt q̄ sepiissime hoīem decipiunt scz verboruz
dulcedo. lucrandi cupiditas. receptio mulieris. ⁊ paucitas
intellectus **¶** Quattuor sunt que morte peiora existūt scz se-
nem paupertate opprimi. homiē carere sensibz corporeis.
peccatorē inuolutū peccatis. et egrū in carceribz detentum
¶ Quattuor sunt in quibz delectant̄ maxie populares. s. arci-
um caritudo. victualū vilitas. nobiliū oppressio. ⁊ variata
nouitas **¶** Quattuor sunt loquele pre alijs placibiles. s. fran-
cigena in gallia. in lumbardia pede montis prolatio metrica
et profayca in almānia. cōpositio dicta minis in apulia
¶ Quattuor sunt vrbes ceteris preeminētes scz. parisus in
scientijs. salernū in medicinis. bononia in legibz. aurelianus
in actoribz **¶** Quattuor sunt vrbes pre alijs grandiores. s. pa-
risus in francia. mediolanū in lūbardia. florentia in tuschia
roma in ytalia **¶** Quattuor sunt maxie ciuitates inter alias
excellentes. s. ianua. venetijs. constantinopolis. et pise.
¶ Prima gaudet diuitijs. **¶** Secūda victualibz nō ex se sed ali-
unde. **¶** Tercia in mercimonijs. **¶** Quarta magnis ciuibz
¶ Quattuor fuerūt homiēs ceteros alios excellentes. s. salo-
mon in vniuersali sapiētia. aristoteles in philosophia. virgi-
lius in poetis. et ypocras in phisicis. vel gracianus in decre-
tis **¶** Quattuor fuerunt strennuissimi milites pre alijs excel-
lētes scz. tpbz alexādri magni poppinus cursor tpe quo gal-
li capta roma capitolium obsidebant. mithamellus tpe belli
punicī scipio. deinde iulius cesar. **¶** Quattuor fuerunt olim
crudelissimi tyranni. s. herodes in iudea. nero in roma. atilio
et ay celmus in marchia et lumbardia. **¶** Primus pprio se occi-
dit gladio. **¶** Secūdus occisus fuit a populo. **¶** Tertius rauē-
ne in frustra diuisus. quartus in braca nuda mediolani letife-
re sauciatus et in sentino castro cremone ē sepultus **¶** Quat-
tuor sunt hoīes q̄ vt plurimū dominari satagūt. s. pauperes
vt aliena rapiant. diuites vt acq̄sita defendāt. lesi vt se vicis-
santur. boni vt urbem a malis tueant. **¶** Primi cuilibet sūt leti
feri. **¶** Secūdi prosūt tollerari. **¶** Tercij sepe dāna inferūt. **¶** Ulti

mi vtilitatem conferunt. ¶ Quattuor sunt q̄ precipue tyran-
nos regnare impediūt. s. ciuū cōcordia. diuitum copia. pro-
uisio prudentum. et audacia potentū ¶ Quattuor sunt ope-
ra tyranni inter alia. s. inter ciues scismata pducere. pruden-
tes opprimere. examinare diuites. et depellere potentes

¶ Quattuor sunt mores qui precipue tyrannis insunt. s. in-
crudelibus actibz sunt precipites. indecentiū auditōne impa-
cientes. oīa progredi volunt ex se et a nemine volunt redar-
gui ¶ Quattuor sunt que mulieres inter alia summe cupiūt
scz a formosis amari iuuenibz. filijs pluribus pollere. precio-
sis ornari vestibus. et domi pre ceteris dominari ¶ Quat-
tuor sunt que mulieribz valde dura persistūt. s. maritū suum
extraneis vti amplexibz. domui tumultū sepius promouere.
filios egere victu et vestitu. et ipsorum mortē prouidere

¶ Quattuor sunt que optime iudici cōueniūt. s. benigne au-
dire. prudenter respondere. sobrie discutere. et solenniter iudī-
care

¶ Quattuor sunt que deo et hoībz summe placida exi-
stunt. s. fratrum cōcordia. primoz amor. cōiugiū cōsensus et
lapsorum reparatio ¶ Quattuor sunt que rei euentum pra-
mium manifeste indicant. s. cōsiliū deferere. male inchoare. vl-
tra vires aggredi. et cōia cōsequi

¶ Quattuor sunt que pre-
cio comparari vel estimari nō possunt. s. scientia. sanitas. li-
bertas. et virtuositas

¶ Quattuor sunt que absqz graui la-
bore acquiri non possunt scz. grandis laus excellens in mori-
bus scientia. magnus census et potentia.

¶ Quattuor sunt
que sine precio et difficultate acquiri possunt scz. cōtempus
sui facultas. vilis penuria. et infirmitas.

¶ **Explicit libellus sancti Thome de Aquino de Vicijs et Virtutibz numero Quaternario procedens.**

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

